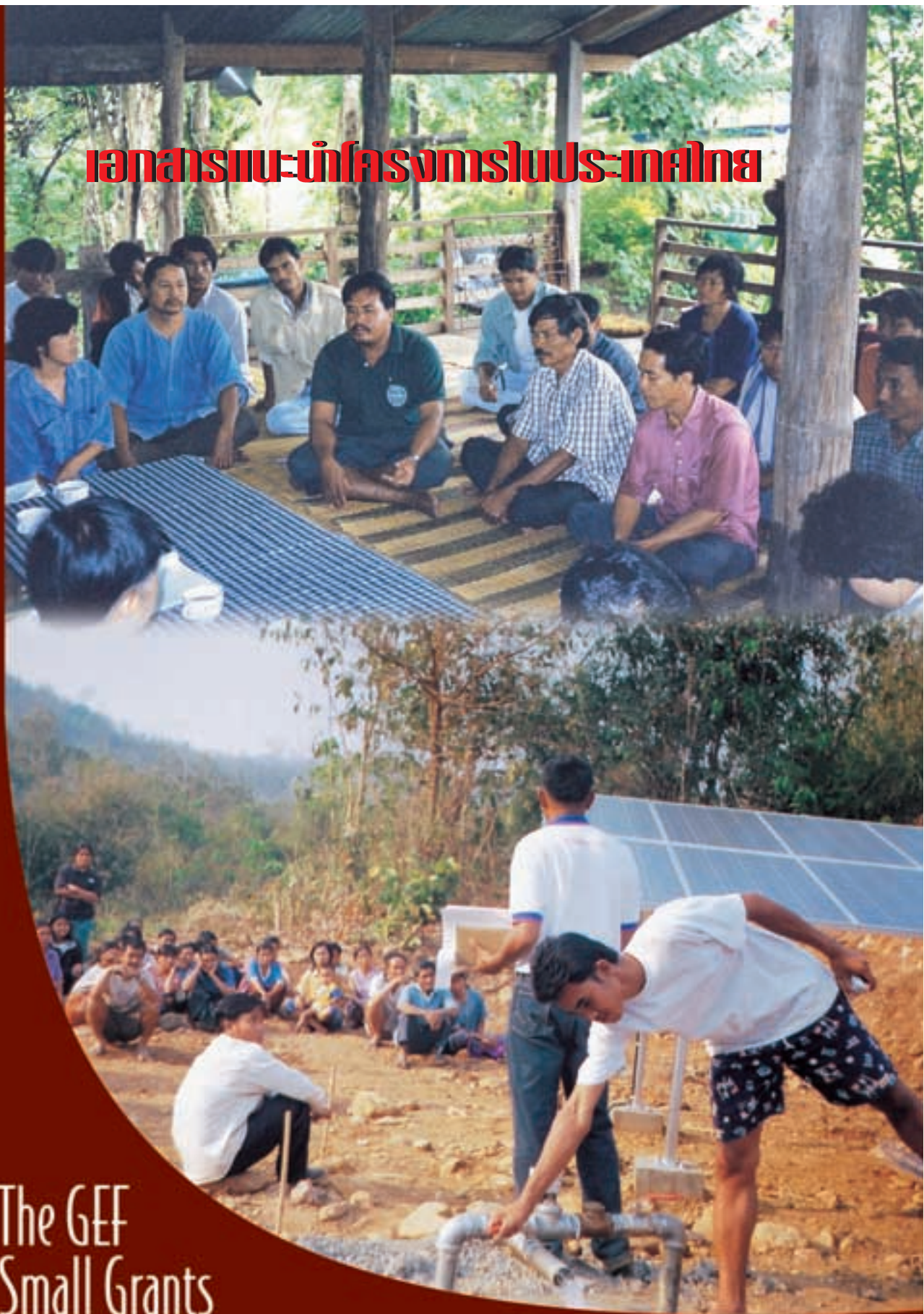

แผนการสนับสนุนกิจกรรมในประเทศไทย

SGP The GEF
Small Grants
Programme

กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก(Global Environment Facilities) คืออะไร?

กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก คือ กลไกการเงินที่ให้การสนับสนุนประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่กำลังปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อระดับโลก ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2535 มีสมาชิก 176 ประเทศ เงินทุนของกองทุนได้มาจากการบริจาคของประเทศสมาชิก กองทุนสิ่งแวดล้อมโลกไม่ใช่องค์กรการกุศล มีเงื่อนไขเฉพาะในการสนับสนุนและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กโดยชุมชนของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF Small Grants Programme) คืออะไร?

GEF SGP คือ แผนหนึ่งในหลายๆ แผนของการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กโดยชุมชน ให้การสนับสนุนเฉพาะโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นเจ้าของโครงการเท่านั้น การสนับสนุนอยู่ในรูปของเงินให้เปล่า คุณลักษณะที่สำคัญของโครงการภายใต้แผนนี้มีดังต่อไปนี้:

📌 แนวคิดของโครงการเกิดจากชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมและเป็นหลักในการวางแผน ในการดำเนินโครงการและประเมินผลโครงการ โดยจะต้องประสานความร่วมมือกับกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด

📌 ต้องเป็นโครงการด้านสิ่งแวดล้อมที่แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างน้อยหนึ่งข้อบทยขึ้นไป ดังต่อไปนี้:

- ขอบข่ายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change)
- ขอบข่ายความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity)
- ขอบข่ายแหล่งน้ำสากล (International Water)
- ขอบข่ายดินเสื่อมโทรม (Land Degradation)
- ขอบข่ายสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน (Persistent Organic Pollutants)
- ขอบข่ายทั้ง 5 มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบต่อกันและกันตามธรรมชาติ

📌 องค์กรที่ยื่นขอรับการสนับสนุนต้องระดมทุนมาสมทบอย่างน้อย50% การสมทบทำได้ในสองรูปแบบ รูปแบบแรก คือ การประเมินค่าแรงของผู้เข้าร่วมโครงการ ราคาของการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์ทรัพย์สินที่องค์กรหรือชุมชนมีอยู่ ส่วนรูปแบบที่สอง คือ เป็นเงินสดจากงบของ อ.บ.ต. งบจากองค์กรพัฒนาอื่นๆ งบพัฒนาท้องถิ่น งบจากภาครัฐกิจเอกชน ฯลฯ เป็นต้น สัดส่วนของการสมทบทั้งสองรูปแบบให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

📌 กิจกรรมในโครงการต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ มีการ

สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ส่งเสริมการออม และประหยัด เพื่อสร้างความมั่นคงด้านการเงินและวิถีชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชุมชนให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามขอบข่ายใดขอบข่ายหนึ่งหรือมากกว่า

 ส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ไม่มองข้ามความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามในชุมชน ส่งเสริมกลุ่มเยาวชนและสตรีให้มีบทบาทร่วมในการดำเนินโครงการ

 มีลักษณะที่คุ้มค่า กล่าวคือ เมื่อการสนับสนุนจากกองทุนฯ สิ้นสุดลง กิจกรรมสามารถดำเนินต่อไปได้ หรือ มีกิจกรรมต่อเนื่องไปได้เรื่อยๆ โครงการสามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น และกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถวัดผลได้ทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ และสามารถประเมินต้นทุนอย่างคร่าวๆ ได้

องค์กร/หน่วยงานใดบ้างที่สามารถยื่นข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน?

องค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มชาวบ้าน อ.บ.ต. ที่ปฏิบัติงานรับผิดชอบอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย มีสิทธิ์ยื่นข้อเสนอโครงการขอรับการสนับสนุนได้ หรือสามารถเป็นผู้ร่วมโครงการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรชุมชนได้

ลำดับขั้นตอนของการขอรับการสนับสนุนเป็นอย่างไรบ้าง?

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์สำหรับการพิจารณาโครงการเพื่อการจัดการโครงการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดจำนวนข้อเสนอโครงการที่ไม่เข้าขอบข่ายและไม่พึงประสงค์ลง แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กของชุมชน ได้กำหนดขั้นตอน 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกสุด คือ การเสนอแนวความคิดโครงการตามรูปแบบ ในหน้า 12 ของเอกสารนี้ ทุกโครงการจะต้องผ่านขั้นตอนนี้ก่อนที่จะได้รับแจ้งจากกองทุนฯ ในเรื่องขั้นตอนต่อไป

ขอบข่ายสิ่งแวดล้อมโลก เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ (Climate Change)

ณ ปัจจุบัน ทั่วโลกเริ่มมีความเชื่อร่วมกันแล้วว่าสภาวะภูมิอากาศของโลกได้เริ่มแปรปรวนผิดธรรมชาติ เช่น ฝนตกหนักผิดปกติ และตกผิดฤดูบ่อยขึ้น เกิดพายุรุนแรงบ่อยขึ้นและเกิดผิดฤดู ความแห้งแล้งยาวนานและบ่อยขึ้น พื้นที่บางแห่งเกิดน้ำท่วมซ้ำซาก แต่บางแห่งกลับแล้งซ้ำซาก ชุมชนไม่อาจคาดการณ์สภาวะภูมิอากาศในปีต่อไปได้อย่างถูกต้องใกล้เคียงเหมือนอย่างในอดีต การเปลี่ยนแปลงที่คาดการณ์ไม่ได้เช่นนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อผลผลิตและรูปแบบของอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลต่อเนื่องถึงการอพยพและย้ายถิ่นฐานของมนุษย์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และส่งผลกระทบต่อสุขภาพพลานามัยของมนุษย์

สภาวะภูมิอากาศของโลกเกิดการแปรปรวนผิดธรรมชาติ เพราะโลกร้อนขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีปริมาณของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศห่อหุ้มโลกหนาขึ้นกว่าในอดีต ทำให้ความร้อนจากผิวโลกไม่สามารถถ่ายเทกลับออกไปสู่ชั้นบรรยากาศได้ดังเช่นในอดีต ก๊าซเรือนกระจกเกิดขึ้นเมื่อมีการเผาไหม้เชื้อเพลิงทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการเผาเพื่อผลิตไฟฟ้า เพื่อผลิตสินค้าอุปโภค-บริโภค เพื่อหุงหาอาหารประจำวัน และเพื่อเดินเครื่องยนต์ในการคมนาคมขนส่งและการเกษตรกรรม มนุษย์ใช้เชื้อเพลิงมากเท่าใด ก็จะทำให้มีก๊าซเรือนกระจกปล่อยออกไปสะสมตัวอยู่ในชั้นบรรยากาศมากขึ้นเท่านั้น จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้โลกร้อนขึ้นกว่าเดิม และส่งผลต่อการแปรปรวนของสภาวะภูมิอากาศ

ดังนั้นเพื่อให้การดำรงชีวิตของมนุษย์สอดคล้องใกล้เคียงกับธรรมชาติดั้งเดิมที่สุด มนุษย์ต้องร่วมมือร่วมใจกันป้องกันมิให้มีการแปรปรวนของสภาวะภูมิอากาศมากไปกว่าที่ประจักษ์อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งทำได้โดยการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกผ่าน 2 กระบวนการ คือ กระบวนการประหยัดพลังงาน/ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน เช่น

พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานจากน้ำตก/น้ำไหล พลังงานก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ พลังงานชีวมวลจากวัสดุเหลือใช้ด้านเกษตรกรรมที่มีการปลูกทดแทนได้ เช่น แกลบ ชังข้าวโพด กากอ้อย กะลามะพร้าว ฟางข้าว พืชที่มีคุณสมบัติเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนพืชน้ำและถ่านจากต้นไม้โตเร็วที่มีการปลูกทดแทนอย่างสมดุล กระบวนการทั้งสองนี้จะช่วยให้เกิดการลดการเผาไหม้ น้ำมันเชื้อเพลิง ช่วยลดอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และช่วยลดสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศในที่สุด

กิจกรรมหลักๆ ที่ชุมชนสามารถคิด และวางแผนดำเนินการได้ มีดังต่อไปนี้:

- ☛ การสำรวจ และประเมินการใช้พลังงาน ทรัพยากรที่เป็นพลังงานในท้องถิ่น การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการปลูกจิตสำนึกเรื่องพลังงาน เพื่อเสนอทางเลือกให้แก่ท้องถิ่นที่จะทำให้เกิดการอนุรักษ์พลังงาน และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การสำรวจ และประเมินต้องใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่น
- ☛ การคมนาคมขนส่งสาธารณะและการจราจรที่มีส่วนช่วยประหยัดหรือลดการใช้ น้ำมันและแก๊ส
- ☛ การสาธิตการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานจากน้ำไหล/น้ำตก พลังงานแก๊สชีวภาพ พลังงานชีวมวลที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เช่น ใช้กับเครื่องสูบน้ำเพื่อการเกษตรกรรม เพื่อกระบวนการผลิตหรือถนอมอาหารเพื่อสาธารณสุข โภค เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ
- ☛ การใช้เตาหุงต้มที่มีประสิทธิภาพสูงระดับครัวเรือนและ/หรือระดับกลุ่มในชุมชนซึ่งสามารถลดการใช้ไม้ฟืนและถ่านลงได้อย่างยั่งยืน
- ☛ การปลูกต้นไม้หรือพืชที่มีคุณสมบัติเป็นพลังงานในพื้นที่เสื่อมโทรมเพื่อให้ได้ประโยชน์ทั้งในเรื่องพลังงานอย่างยั่งยืนและการฟื้นฟูดิน
- ☛ การสาธิตการใช้พลังงานทดแทนแบบผสมผสาน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ผสมผสานกับพลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ผสมผสานกับพลังน้ำขนาดเล็ก พลังงานแสงอาทิตย์ผสมผสานกับพลังงานชีวมวล พลังงานชีวมวลผสมผสานกับพลังงานก๊าซชีวภาพ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้มีการประหยัดไฟฟ้า น้ำมันเชื้อเพลิง และแก๊ส

ขอบข่ายสิ่งแวดล้อมโลก เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity)

ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง ความมากมายหลากหลายในเรื่องชนิด และพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ที่มีอยู่ในระบบนิเวศหรือแหล่งที่อยู่ที่แตกต่างกันทั่วโลก สิ่งมีชีวิตทุกชนิดทุกสายพันธุ์มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง มนุษย์ทุกคนได้พึ่งพาความหลากหลายทางชีวภาพในการดำรงชีวิต โดยผ่านกระบวนการทางธรรมชาติต่างๆ ที่สลับซับซ้อนนับไม่ถ้วน ความหลากหลายทางชีวภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการเกษตรกรรม การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การประมง และการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศต่างๆ ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยจัดอยู่ในเขตอบอุ่นโดมลายัน และเป็นประเทศหนึ่งที่น่าจะมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

ณ ปัจจุบัน โลกได้สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในอัตราที่สูงมาก ประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีอัตราการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอันดับสองของทวีปเอเชีย ดังนั้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสมดุลของระบบนิเวศในโลก มนุษย์ทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพโดยผ่านกระบวนการอนุรักษ์และวางแผนใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายใน 4 ระบบนิเวศ อันได้แก่ ระบบนิเวศป่า ระบบนิเวศชายฝั่งทะเล/มหาสมุทรและน้ำจืด และระบบพื้นที่แห้งแล้งและกึ่งแห้งแล้ง รวมทั้งระบบนิเวศการเกษตรซึ่งมีทำเลต่อเนื่องกับระบบนิเวศทั้ง 4 เหล่านี้

พื้นที่โครงการควรตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และ/หรือในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพกำลังถูกคุกคามอย่างหนักจากกิจกรรมของมนุษย์ และกิจกรรมอนุรักษ์ต้องดำเนินการอยู่ในถิ่นกำเนิดดั้งเดิมของสายพันธุ์ที่จะอนุรักษ์

กิจกรรมหลักที่แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กจะรับพิจารณาเพื่อให้การสนับสนุนประกอบไปด้วย:

- ☛ การสาธิตแนวทางของชุมชนเพื่อกำหนด ประกาศ ขยาย และจัดการแหล่งที่อยู่ที่เหมาะสมของพืชและสัตว์ที่มีทำเลอยู่รอบระบบพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครอง (Buffer Zone) 19 แห่งของประเทศ
- ☛ การสาธิตการปรับปรุงใช้ระบบเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่นที่ชุมชนได้ปรับปรุงและคัดเลือกแล้วว่าเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพ
- ☛ การสร้างศักยภาพให้กับชุมชนเพื่อรักษาและนำองค์ความรู้ทั้งเก่าและใหม่รวมถึงวิถีปฏิบัติในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญต่อการเกษตรกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์
- ☛ การสร้างทางเลือกด้านอาชีพให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่รอบๆ พื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครอง เพื่อลดความกดดันและทำลายต่อพื้นที่เหล่านั้น โดยทางเลือกด้านอาชีพนั้นต้องเป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่
- ☛ การสร้างศักยภาพให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ที่อยู่ในระบบนิเวศป่าและระบบเกษตรกรรมที่มีพื้นที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน
- ☛ การทำบัญชีรายการความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศป่า องค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรป่า การทำบัญชีรายการอาจใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยให้ชุมชนเป็นแกนนำ
- ☛ การฟื้นฟูพื้นที่ลาดชันตามภูเขาเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยใช้การทำเกษตรกรรมแบบขั้นบันไดผสมผสานกับการจัดการน้ำตามประเพณีดั้งเดิมของชุมชน
- ☛ การป้องกันและควบคุมการเสื่อมโทรมของดินในระบบนิเวศภูเขาโดยเน้นการใช้ประโยชน์จากดินอย่างผสมผสานและเน้นการอนุรักษ์ระบบนิเวศนั้นๆ

ขอบข่ายสิ่งแวดล้อมโลก เรื่อง แหล่งน้ำสากล (International Water)

แหล่งน้ำสากลได้แก่ ทะเล มหาสมุทร ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลขนาดใหญ่ พื้นที่ปากแม่น้ำ ทะเลเปิดหรือกึ่งปิด รวมทั้งระบบนิเวศน้ำจืดที่มีส่วนติดต่อหรือไหลลงสู่แหล่งน้ำสากลหรือมีระบบสัมพันธ์กับประเทศอื่น ได้แก่ แม่น้ำน้อยใหญ่ ทะเลสาบ ระบบน้ำใต้ดิน และพื้นที่ชุ่มน้ำ สำหรับระบบนิเวศทางน้ำในภาพรวมไม่ว่าจะเป็นของน้ำจืดหรือของน้ำทะเลก็ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบแหล่งน้ำสากลด้วย กองทุนสิ่งแวดล้อมโลกแบ่งแหล่งน้ำสากลทั้งโลกออกเป็น 66 แห่ง ประเทศไทยมีระบบนิเวศทางน้ำที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำสากลอยู่ 3 แห่ง คือ ทะเลเบงกอล (แหล่ง 53) ทะเลจีนใต้ (แหล่ง 54) และแม่น้ำโขง (แหล่ง 55)

เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก และการดำเนินโครงการพัฒนาที่วางแผนไม่รอบคอบ ส่งผลให้ทรัพยากรทางน้ำของโลกตกอยู่ภายใต้ความกดดันอย่างมาก ทำให้ระบบนิเวศต่างๆ ประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งจำเป็นต้องพึ่งทรัพยากรทางน้ำมีขนาดที่ไม่น่าจะแน่นอน ประเด็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมโลกที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำสากลจำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ

- ❖ คุณภาพของทรัพยากรทางน้ำเสื่อมโทรม ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากมลภาวะจากพื้นดิน เช่น สารเคมีที่เป็นพิษ ธาตุอาหาร สารที่ก่อให้เกิดเชื้อโรค ของเสียที่ต้องการอากาศในการย่อยสลาย ตะกอนดินตะกอนทราย และ ขยะ มูลฝอย เป็นต้น

- ❖ การเสื่อมโทรมทางกายภาพของแหล่งที่อยู่ที่เพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ ในพื้นที่ชายฝั่ง/ใกล้ฝั่ง ทะเลสาบ และแหล่งน้ำ อาทิ พื้นที่ชุ่มน้ำ ป่าชายเลน พื้นที่ปากแม่น้ำ และปะการัง การเสื่อมโทรมนี้เป็นผลต่อเนื่องมาจากการจัดการโครงการพัฒนาที่ไม่เหมาะสม เช่น การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การขุดลอก การก่อสร้างตามแนวชายฝั่ง และการชลประทาน
- ❖ การนำเอาสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่ ทำให้ระบบนิเวศทางน้ำสูญเสียความสมดุล ก่อให้เกิดมลพิษ อันส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์
- ❖ การใช้ทรัพยากรทางน้ำมากเกินไป ไม่ว่าจะทรัพยากรนั้นจะมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต เช่น การประมงเกินความพอดี การนำน้ำมาใช้มากเกินไป

กิจกรรมหลักที่แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กจะรับพิจารณาเพื่อให้การสนับสนุนประกอบไปด้วย:

- 🌱 การสาธิตของชุมชนในการป้องกัน/แก้ไข การไหลบ่าไหลซึมของของเสียจากครัวเรือนและชุมชน ไม่ให้ไหลลงแหล่งน้ำสายหลักของประเทศหรือ แม่น้ำสาขา
- 🌱 การสร้างศักยภาพและช่วยเหลือชุมชนประมงและ/หรือชุมชนที่พึ่งพาบบนิเวศทางน้ำ ให้มีการอนุรักษ์สายพันธุ์สัตว์น้ำ และฟื้นฟูปกป้องแหล่งที่อยู่อาศัย และที่เพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ
- 🌱 การสำรวจชนิดและจำนวนของทรัพยากรทางน้ำชนิดต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เพื่อประเมินสถานภาพ พร้อมกับวางแผนในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้กิจกรรมทั้งหมดต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือชุมชนเป็นแกนหลักในการดำเนินการ
- 🌱 การลดมลภาวะจาก ภาชนะบรรจุอาหารที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมี และสารแขวนลอย อันเนื่องมาจากการชะล้างพังทลายของดิน ไม่ให้ไหลลงแหล่งน้ำสายหลักของประเทศหรือ แม่น้ำสาขา
- 🌱 การจัดหาทางเลือกด้านอาชีพ และทักษะด้านอาชีพที่ยั่งยืนให้กับชุมชน ในสถานะที่มีการทำประมงเกินความพอดี การประมงแบบทำลายล้าง และการนำเอาทรัพยากรทางน้ำอย่างอื่นขึ้นมาใช้เกินสมควร
- 🌱 การสาธิตของชุมชนใกล้แหล่งน้ำในการจัดการขยะมูลฝอย ไม่ให้ทิ้งลงแหล่งน้ำสายหลักของประเทศหรือ แม่น้ำสาขา โดยให้มีการนำกลับมาใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse and Recycle)
- 🌱 การสร้างศักยภาพและการช่วยเหลือทางด้านวิชาการเพื่อป้องกันการเกิด หรือขยายตัวของดินเค็มตามพื้นที่ชายฝั่ง ซึ่งสาเหตุของการเกิดดินเค็มมาจากการใช้น้ำจืดและน้ำใต้ดินมากเกินไป
- 🌱 การทำแผนการจัดการพื้นที่ต่อเนื่องระหว่างลุ่มน้ำจืดกับพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อมุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหา และลดกิจกรรมที่คุกคามปะการัง ป่าชายเลน พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ปลาทึ่อพยพไปมาระหว่างระบบนิเวศน้ำจืด และน้ำทะเล

ขอบข่ายสิ่งแวดล้อมโลก เรื่อง ดินเสื่อมโทรม (Land Degradation)

ดินเสื่อมโทรม หมายถึง การเสื่อมสภาพของที่ดินที่มีอยู่ตามธรรมชาติในรูปใดรูปหนึ่ง เมื่อใดที่ดินเสื่อมโทรมแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงความมั่นคงของระบบนิเวศ ส่งผลให้ผลผลิตที่เกิดจากระบบนิเวศลดน้อยลงหรือทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในระบบนิเวศลดลง ส่งผลให้ความสามารถในการฟื้นตัวตามธรรมชาติในระบบนิเวศลดลง การเสื่อมโทรมของดินเป็นปรากฏการณ์ระดับโลกและมีโอกาสกระจายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง กระทบต่อการผลิตในประเทศต่างๆ กว่า 80 ประเทศ และนำไปสู่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมในที่สุด การเสื่อมโทรมของดินทำลายโครงสร้างของดินและนำไปสู่การสูญเสียของธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน กระบวนการหลัก 3 ประการที่ทำให้ดินเสื่อมโทรม ได้แก่ การกัดเซาะกัดกร่อนของน้ำหรือลม การกักตัวของน้ำและการเกิดดินเค็ม และการอัดตัวแน่นตัวของดิน

กิจกรรมหลักของมนุษย์ที่เป็นต้นเหตุนำไปสู่กระบวนการเสื่อมโทรมของดินได้แก่ การใช้ที่ดินผิดประเภท ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง การเกษตรกรรมแบบไม่ยั่งยืน การตัดไม้ทำลายป่า และ การเลี้ยงสัตว์แบบเข้มข้น กิจกรรมทั้ง 3 รูปแบบนี้ มีให้เห็นอยู่ในหลาย พื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ดิน น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ อย่างเพียงพอ และใช้ประโยชน์จากดินตามอำเภอใจ

กิจกรรมหลักที่แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กจะรับพิจารณาเพื่อให้การสนับสนุนประกอบไปด้วย:

- ◆ เสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน
- ◆ จัดทำแผนและนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับ สภาวะความแห้งแล้ง หรือสภาวะภูมิอากาศแปรปรวนผิดปรกติมาก ๆ
- ◆ สนับสนุนการทำข้อตกลงและสร้างรูปแบบเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระบบนิเวศที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกระบวนการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน
- ◆ ส่งเสริมแนวทางปฏิบัติของเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น การปลูกพืชที่หลากหลายชนิดเพื่อลดความเสี่ยงเรื่องผลผลิตไม่ได้ ตามเป้าหรือล้มเหลว และเพื่อให้มีการใช้ปุ๋ย และสารเคมีอย่างอื่นในปริมาณที่พอเหมาะพอควร ไม่ก่อผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมรอบข้าง
- ◆ อนุรักษ์ดินและน้ำโดยวิธีการไถพรวนที่ถูกรวบรวมแนวทางนเกษตรเพื่อลดการกัดกร่อนพังทลาย การส่งเสริมการใช้ที่ดิน อย่างเหมาะสม (รวมทั้งห้ามการทำเกษตรกรรมในบางพื้นที่) และการจัดการของเหลือจากภาคเกษตร
- ◆ การจัดการทำเลเลี้ยงสัตว์อย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์น้ำใต้ดิน ซึ่งทั้ง 2 กิจกรรมนี้จะต้องมีการเสริมความเข้มแข็ง ให้กับระบบและกลไกโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณีดั้งเดิมที่ชุมชนน่าจะยอมรับได้ เพื่อใช้แก้ปัญหา ความขัดแย้งในการใช้ที่ดิน การอนุรักษ์และฟื้นฟูโดยชุมชน การจัดการไฟฟ้าและไฟลามทุ่งในพื้นที่ และการรักษา ระดับน้ำใต้ดิน
- ◆ การจัดการพื้นที่ป่าใช้สอยและพื้นที่ป่าดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์ การจัดการต้องมีการเสริม ความเข้มแข็งให้กับระบบจัดการดั้งเดิมที่น่าจะได้รับการตอบสนองจากชุมชน ต้องมีการฟื้นฟูพื้นที่ป่าดั้งเดิมที่เสื่อมโทรม และต้องมีการจัดการป่าใช้สอยเพื่อให้ได้พื้นที่และถ่านไม้เป็นเชื้อเพลิงอย่างยั่งยืน
- ◆ การจัดการป่าชุมชนและป่าใช้สอยอย่างยั่งยืน โดยใช้พลังงานทดแทนเพื่อเป็นทางเลือกแทนการใช้ทรัพยากรป่าเป็นไม้ฟืน

ขอข่วยสิ่งแวดลอมโลก เรื่อง สารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน (Persistent Organic Pollutants)

สารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน คือ กลุ่มสารเคมีเป็นพิษกลุ่มหนึ่งที่ออกฤทธิ์ยาวนานและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์และ สิ่งแวดล้อม มนุษย์เป็นผู้ผลิตสารเหล่านี้ขึ้นเพื่อใช้เป็นสารปราบศัตรูพืช ใช้ในกระบวนการอุตสาหกรรม และมีสารบางตัวที่เป็นสาร ผลพลอยได้จากกระบวนการเคมี และ/หรือกระบวนการเผาไหม้ สารเคมีในกลุ่มนี้มี 12 ตัว แยกเป็นสารปราบศัตรูพืช 9 ตัว ได้แก่ อัลดริน คลอเดน ดีลดริน ดีดีที เอนดริน เฮปตาคลอร์ เฮกซาคลอโรเบนซีน ไมเร็กซ์ และ ท็อกซาฟีน สารที่ใช้ในกระบวนการ อุตสาหกรรมหนึ่งตัวคือ โพลีคลอรีเนตไบเฟนิล และสารที่เป็นผลพลอยได้จากกระบวนการเคมี 2 ตัว คือ ไดออกซิน และฟูราน สารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน มีการใช้ดังต่อไปนี้:

 อัลดริน (Aldrin) ใช้ในการควบคุมแมลงในดิน เช่น ปลวกและหนอนรากข้าวโพด มอดข้าว และตั๊กแตน และใช้ในการ ป้องกันพืช เช่น ข้าวโพด มันเทศ และใช้ป้องกันปลวกที่กัดกินเนื้อไม้

 คลอเดน (Chlordane) ใช้ในการฆ่าแมลงในพืชสวนและพืชไร่ เช่น ผัก ข้าว ข้าวสาลี พืชที่เมล็ดให้น้ำมัน มันเทศ อ้อย ผลไม้ ปอ ฝ้าย ฯลฯ

- 📖 ดีดีที (DDT) ใช้ในการฆ่าแมลง
- 📖 ดีลดริน (Dieldrin) ใช้ในการควบคุมแมลงในดิน
- 📖 เอนดริน (Eldrin) ส่วนมากใช้กับพืชไร่ เช่น ฝ้าย และ ข้าว เพื่อควบคุมหนูน้า และหนูน้ำ
- 📖 เฮปต้าคลออร์ (Heptachlor) ใช้ในการป้องกันแมลงในดินและปลวก แมลงที่คอยรบกว่นฝ้าย ตั๊กแตน และ ศัตรูพืชบางชนิด
- 📖 เฮกซาคลอโรเบนซีน (Hexachlorobenzene) ไม่ใช่ยาฆ่าแมลง แต่ใช้เป็นยาฆ่าเชื้อราในการรักษาเมล็ดพันธุ์
- 📖 ไมเร็กซ์ (Mirex) ใช้ป้องกันมดแดงไฟ ป้องกันตัวแมงกั๊ดใบ และพวกปลวก มดต่างๆ
- 📖 ท็อกซาฟีน (Toxaphene) ในเบื้องต้นใช้กับฝ้าย ผลไม้ที่มีเส้นใย ถั่ว และผักต่างๆ นอกจากนั้นยังใช้ควบคุมหมีด ตัวเห็บ รัน ไร ตามตัวสัตว์เลี้ยง
- 📖 โพลีคลอริเนตไบเฟนิล (Polychlorinated biphenyls) เป็นสารที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสารหล่อเย็น และ ฉนวนในหม้อแปลงและตัวประจุไฟฟ้า
- 📖 ไดออกซิน และฟูราน (Dioxin and Furan) เป็นสารเคมีพลอยได้ ที่เกิดจากกระบวนการเคมีต่างๆ เช่น โรงงานกระดาษที่ใช้คลอรีนในการฟอกสี โรงงานผลิตโลหะ และโรงงานผลิตสารเคมีบางชนิด

เมื่อสารเคมีกลุ่มนี้ถูกปล่อยออกไปสู่สิ่งแวดล้อม จะคงตัวอยู่อย่างยาวนาน ไม่หมดพิษไปง่ายๆ ณ ปัจจุบัน มีการพบสารเคมีเหล่านี้ตกค้างอยู่ทุกทวีปทั่วโลก เข้าไปปนเปื้อนกับอาหาร ค่อยๆ ซึมเข้าไปในร่างกายมนุษย์ และมีส่วนทำให้เกิดเชื้อโรค และทำให้สุขภาพของผู้คนอ่อนแอ

แม้ว่าประเทศไทยได้มีการประกาศห้าม ยาปราบศัตรูพืชทั้ง 9 ตัว และ โพลีคลอริเนตไบเฟนิลมาหลายปีแล้ว แต่พิษภัยของสารเหล่านี้ยังคงเหลืออยู่ ดังนั้นจึงต้องมีกิจกรรมระดับชุมชนเพื่อกำจัดสารเหล่านี้

กิจกรรมหลักที่แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กจะรับพิจารณาเพื่อการสนับสนุนประกอบไปด้วย:

- ⇒ ส่งเสริมการเข้าถึง และ ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางเลือกที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสินค้า/ผลผลิตตลอดจนแนวทางปฏิบัติในการจัดการสารมลพิษดังกล่าว
- ⇒ กำหนดมาตรฐานและใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และแนวทางตามประเพณีดั้งเดิมเพื่อการจัดการที่ดิน อาทิ การจัดการศัตรูพืช และพาหะของโรคแบบผสมผสาน
- ⇒ ส่งเสริมให้มีการผลิต จำหน่าย และนำใช้ชีวมีสในระดับชุมชน
- ⇒ สานิตทางเลือกเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน อย่างคุ้มค่าและเป็นที่ยอมรับของชุมชน
- ⇒ ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ และส่งเสริมการให้ประกาศนียบัตรสินค้าปลอดยาปราบศัตรูพืช
- ⇒ ปรับปรุง พื้นฟูสภาพดินที่มีสารมลพิษด้วยการปลูกพืช (Phytoremediation) บางชนิด คือ Cucurbita pepo (พวกฟักทอง ฯลฯ) ตามด้วยการกำจัดทิ้งโดยการฝังกลบหรือการเผาอย่างถูกวิธี
- ⇒ สร้างโอกาสทางธุรกิจ และการตลาดให้กับสินค้าที่ใช้แทนสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน
- ⇒ ส่งเสริมการใช้สารอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน เพื่อควบคุมตัวแพร่เชื้อโรค
- ⇒ สำรวจ ตรวจสอบ ติดตาม และบันทึกเป็นเอกสาร เรื่องสารมลพิษที่ตกค้างยาวนานในร่างกายมนุษย์ ในสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และในสิ่งแวดล้อม แล้วเผยแพร่เอกสารให้สาธารณชนได้รับทราบ
- ⇒ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างศักยภาพในเรื่อง สารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน

ตัวอย่างโครงการที่ได้รับการสนับสนุนในปี 2547-2548

← โครงการพัฒนาศักยภาพสตรีและเยาวชนกับการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูดิน เพื่อพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนลุ่มน้ำแม่มอญ-แม่สอย โดย เครือข่ายชุมชน ลุ่มน้ำแม่มอญ และเครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำแม่สอย อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ดำเนินกิจกรรมสาธิตและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนใน 12 หมู่บ้านเพื่อฟื้นฟูดินที่เสื่อมโทรมในบริเวณลุ่มน้ำทั้งสอง มีการสำรวจและบันทึก พืชผักพื้นบ้าน 300 ชนิด ที่ให้คุณค่าทางโภชนาการต้านโรคร้าย เพื่อนำมาปลูก แทนพืชเชิงเดี่ยวที่มุ่งเน้นหาเงินแบบไวๆ แต่สร้างผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เป็นการช่วยฟื้นฟูดินเพราะมีการลดการใช้ปุ๋ยและ สารเคมี ลดความเสี่ยงในเรื่องผลผลิตที่ไม่ได้ผล มีการสร้างศักยภาพในเรื่อง เกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อทำความเข้าใจในสาเหตุของการเสื่อมโทรมของดินและ ใช้แนวทางที่เหมาะสมในการฟื้นฟูดินผ่านกระบวนการเกษตรกรรมยั่งยืน ที่เน้น การผลิตสำหรับบริโภคในชุมชน ช่วยสร้างความมั่นคงเรื่องอาหาร ลดรายจ่าย และภาระในเรื่องหนี้สิน

โครงการเกษตรยั่งยืนฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยเครือข่ายโพทะเล ร่วมใจพัฒนา ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูอนุรักษ์ดินเสื่อมโทรมในพื้นที่เกษตรกรรมของ ลุ่มน้ำปิงตอนล่างของ 14 หมู่บ้าน ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยการส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน ทดแทนในพื้นที่ที่เคยปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อลดต้นทุน เรื่องปุ๋ยและยา และการใช้น้ำได้ดิน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักข้อหนึ่งของดินเสื่อมโทรม มีการจัดการพื้นที่เพื่อให้มีป่าชุมชน ปลูกพืชต้นไม้ท้องถิ่นหลากหลาย และจัดการ และใช้ประโยชน์จากของเสียจากภาคเกษตรกรรม อย่างถูกวิธี →

← โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนต้นน้ำเจ้าพระยา โดยชมรมเครือข่าย ระบบนิเวศศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินกิจกรรมสาธิตและสร้างศักยภาพของ นักเรียน และเกษตรกรใน 10 หมู่บ้าน เพื่อการรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ตอนต้นจากปากน้ำโพถึงตำบลท่าน้ำอ้อย อำเภอพยุหะคีรี กิจกรรมหลักประกอบ ไปด้วย การอบรมเยาวชนและเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เข้าใจ และตระหนัก ถึงความสำคัญของทรัพยากรน้ำ การสำรวจคุณภาพน้ำและเฝ้าระวังรักษา การทดลอง ปลูกข้าวปลอดสารพิษ ส่งเสริมการทำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน และรณรงค์ เผยแพร่ให้กับสาธารณชนในวงกว้าง โครงการนี้ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนา จังหวัดนครสวรรค์ซึ่งมีเป้าหมายครอบคลุมกว่า 160 ชุมชน ที่อาศัยอยู่บริเวณ แม่น้ำปิงตอนล่าง และเจ้าพระยาตอนบนที่ไหลผ่านจังหวัดนครสวรรค์

ตัวอย่างโครงการที่ได้รับการสนับสนุนในปี 2547-2548

← โครงการประมงพื้นบ้านเจ้าหลาว โดยชุมชนประมงพื้นบ้านอ่าวเจ้าหลาว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินกิจกรรมสาธิตแนวทางของชุมชน และเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชนเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งบริเวณอ่าวเจ้าหลาว ซึ่งมีการใช้ทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่เป็นสิ่งมีชีวิตเกินขอบเขต กิจกรรมหลักประกอบไปด้วยการทำซั้งโดยใช้วัสดุที่ย่อยสลาย เพื่อให้เป็นที่อาศัยของปลาเป็นระยะทาง 30 กิโลเมตรตามชายฝั่งหาดเจ้าหลาว มีการอนุบาลหอยและปู กิจกรรมของโครงการได้ทำให้สัตว์น้ำเกือบทุกชนิดที่สูญหายไปเริ่มกลับมา ทำให้มีการประหยัดเวลาและน้ำมันเชื้อเพลิงของชาวประมงในการออกเรือ นอกจากนี้ยังมีการอบรมชุมชนและเยาวชนในพื้นที่ให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรชายฝั่ง

โครงการสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์บ้านน้ำว่า ตำบลน้ำพาง อำเภอมะขาม จังหวัดน่าน ดำเนินกิจกรรมสาธิตและสร้างศักยภาพในเรื่องพลังงานทดแทน มีการนำพลังงานทดแทนในรูปแบบพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับสูบน้ำเพื่อใช้ในครัวเรือน และการเกษตรกรรมแก่ชุมชนเผ่าถิ่นจำนวน 80 ครอบครัว โรงเรียน 1 แห่ง และวัดอีก 1 แห่ง ระบบสูบน้ำประกอบไปด้วยแผงรับพลังงานแสงอาทิตย์ 14 แผงรวม 1.68 กิโลวัตต์ เครื่องสูบน้ำ และอุปกรณ์ประกอบ โครงการนี้มีส่วนส่งเสริมให้เกิดการลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ เช่น ไฟฟ้า และน้ำมัน เพื่อหลีกเลี่ยงการเพิ่มอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่บรรยากาศของโลก และยังช่วยชุมชนเป้าหมายประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อผักจากตลาดและลดการพึ่งพาทรัพยากรจากป่าให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม →

← โครงการพัฒนาอาชีพด้วยพลังงานทดแทนรักษ์โลก โดยสมาคมพลังงานทดแทนเพื่อความยั่งยืน จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน และอนุรักษ์พลังงานในภาคเกษตรกรรมกับชุมชนใน 3 หมู่บ้านของจังหวัดพิจิตร และพิษณุโลก มีการสร้างศักยภาพของชุมชน โดยการประมวลผลข้อมูลและสถานการณ์ด้านพลังงานของชุมชน จัดทำแผนพลังงาน สาธิตการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการอบแห้ง การใช้แก๊สจากชีวมวลร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ การผลิตไบโอดีเซลเพื่อใช้กับเครื่องยนต์รอบต่ำ และการสร้างเตาเผาถ่านจากถัง 200 ลิตร โครงการมีส่วนส่งเสริมให้เกิดการลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ เช่น ไฟฟ้า แก๊สถัง น้ำมัน และหลีกเลี่ยงการเพิ่มอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่บรรยากาศของโลก

ตัวอย่างโครงการที่ได้รับการสนับสนุนในปี 2547-2548

← โครงการพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดย ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนวัดโป่งคำ ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ดำเนินกิจกรรมสร้างศักยภาพพร้อมกับสานิตแนวทางของชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศป่าและภูเขา กิจกรรมหลักประกอบไปด้วยการสำรวจและจัดทำรายการความหลากหลายทางชีวภาพของป่าและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้วางแผนในการใช้ประโยชน์ ป้องกัน และควบคุมการพังทลายของดินตามพื้นที่ลาดชันด้วยการปลูกพืชท้องถิ่น หลากหลาย นำใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านรักษาความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่สูงและพื้นที่ลาดชันเพื่อการเกษตรกรรม

โครงการฟื้นฟูป่าชุมชนเพื่อแผ่นดินชุ่มกอร้องไห้ โดยมูลนิธิเพื่อเยาวชน ชนบท อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดได้ดำเนินกิจกรรมสร้างศักยภาพและ สานิตแนวทางของชุมชนเพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ และวางแผนการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน จากความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศป่าที่ต่อเนื่องกับระบบนิเวศ เกษตรกรรม กิจกรรมหลักประกอบไปด้วยการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมด้วยการปลูก พันธุ์ไม้ท้องถิ่นหลากหลาย การสำรวจและจัดทำรายการความหลากหลายทางชีวภาพ มีการแลกเปลี่ยนพันธุ์ไม้ท้องถิ่นระหว่างหมู่บ้าน สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ในท้องถิ่น เรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และจัดการขยะที่จะส่งผลกระทบต่อระบบ นิเวศป่าและน้ำจืด →

แนวความคิดโครงการ (Concept Paper)

แนวความคิดโครงการ คือ ข้อเสนอโครงการเบื้องต้นที่องค์กรชุมชน/องค์กรพัฒนาเอกชนต้องทำขึ้นเพื่อขอรับการสนับสนุนเป็นขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการพิจารณา การเขียนบรรยายแนวความคิดโครงการนั้น ให้เขียนเป็นภาษาไทย ความยาว 3-5 หน้ากระดาษ เป็นพิมพ์ดีด หรือเขียนด้วยลายมือก็ได้ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ :

1. เขียนบรรยายเกี่ยวกับตัวองค์กรผู้ขอรับการสนับสนุน ถ้ามีหลายองค์กรให้เลือกเขียนในนามองค์กรเดียว
  - ◆ ประวัติการก่อตั้งองค์กร วัตถุประสงค์หลักขององค์กร จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ เป็นเครือข่ายกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นใดบ้าง
  - ◆ กิจกรรมและผลงานที่ผ่านมาขององค์กร เช่น กิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมเกี่ยวกับพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานระดับท้องถิ่น กิจกรรมเกี่ยวกับเกษตรยั่งยืน กิจกรรมเกี่ยวกับการออมทรัพย์และธุรกิจชุมชน กิจกรรมเกี่ยวกับเยาวชนและสตรี ฯลฯ เป็นต้น
  - ◆ องค์กรมีเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรม และมีความเชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องใดหรือไม่
  - ◆ งบประมาณประจำปีขององค์กรมีเท่าใด ได้มาจากแหล่งใด
2. เขียนบรรยายเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับหนึ่งหรือสองขอบข่ายสิ่งแวดล้อมโลก โดย
  - ◆ บอกตำแหน่งและขอบเขตพื้นที่เป้าหมาย เป็นพื้นที่ประเภทไหน ขนาดเท่าใด เช่น ลุ่มน้ำ ริมฝั่งน้ำ พื้นที่การเกษตร พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ ฯลฯ ชุมชนเป้าหมายเป็นใคร ประกอบอาชีพอะไร มีจำนวนเท่าใด รายได้ต่อหัวต่อปีเป็นเท่าใด ใช้พลังงานในชีวิตประจำวันจากแหล่งใด (ถ้ามีภาพถ่ายและข้อมูลตัวเลขที่เกี่ยวข้องก็ให้แนบไปเพื่อประกอบการพิจารณา)
  - ◆ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป้าหมายคืออะไรบ้าง เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ 5 ขอบข่ายสิ่งแวดล้อมโลกขอบข่ายใดบ้างเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่ออาชีพและวิถีชีวิตของชุมชนเป้าหมายอย่างไร
  - ◆ มีหน่วยงานหรือโครงการใดบ้างที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป้าหมาย และ/หรือ การประกอบอาชีพของชุมชนเป้าหมาย ทั้งในอดีต และปัจจุบัน
3. ก่อนการเขียนบรรยายกิจกรรม โครงการต้องมองภาพ กำหนด และทำความเข้าใจกับ ผลผลิต/ผลลัพธ์ สุดท้ายที่โครงการจะสร้างหรือทำให้เกิดขึ้น ผลผลิต/ผลลัพธ์ อาจอยู่ในรูปวัตถุ พื้นที่ ความเป็นอยู่ ค่าใช้จ่าย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ ประมาณเป็นตัวเลขได้ เป็นเอกสาร เป็นกลุ่มบุคคล ฯลฯ ผลผลิตและผลลัพธ์สุดท้ายนี้จะใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ เมื่อโครงการได้เข้าใจ และมองเห็นภาพผลผลิตและผลลัพธ์สุดท้ายได้แล้วจึงกำหนดกิจกรรมเพื่อสร้างผลผลิตและผลลัพธ์
4. โครงการต้องการดำเนินกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อให้ได้ ผลผลิต และผลลัพธ์สุดท้ายที่บรรยายไว้ในข้อ 3
  - ◆ ชุมชนเป้าหมายมีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิดด้วยกระบวนการใด
  - ◆ หน่วยงานหรือโครงการอื่นที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่มีส่วนร่วมรับรู้แนวความคิดด้วยกระบวนการใด และจะให้การสนับสนุนโครงการอย่างไรบ้าง
5. เสนองบประมาณอย่างคร่าวๆ และระยะเวลาดำเนินโครงการ (ประมาณ 2 ปี)
  - ◆ บอกตัวเลขของบสมทบที่เป็น แรงงาน อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และที่มาของงบ โดยประมาณ
  - ◆ บอกตัวเลขของงบสมทบที่เป็นเงินสด และแหล่งที่มา โดยประมาณ
  - ◆ บอกตัวเลขของงบที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ โดยประมาณหมายเหตุ: ตัวเลขรวมของงบสมทบทั้ง 2 ประเภทจะต้องได้อย่างน้อย 50% ของงบประมาณทั้งสิ้นของโครงการ
6. ให้ส่งแนวความคิดโครงการไปขอรับการพิจารณาเพื่อการดำเนินการขั้นต่อไปที่
ผู้ประสานงานกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก/แผนสนับสนุนโครงการขนาดเล็กของชุมชน
ชั้น 12 อาคารองค์การสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์: 02-2881820, 02-2882131 โทรสาร: 02-2801414 E-mail: poonsin.sreesangkom@undp.org

หมายเหตุ: เนื่องจากแต่ละปี มีโครงการยื่นขอการสนับสนุนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นกองทุนฯ จะแจ้งผลการพิจารณาให้กับแนวความคิดที่คณะกรรมการเห็นชอบเท่านั้น